

فصل دوم

دانشنامه و موی سیاهی

- درس سوم: رازِ نشانه‌ها
- درس چهارم: ارزشِ علم
- درس پنجم: رهایی از قفس

درس سوم

رازِ نشانه‌ها

املا و واژه‌آموزی

۱ کلمه‌های زیر را به ترتیب حروف الفبا بنویسید.

هوش - فهم - دست نخورده - قهوه‌خانه - جاده - آفرین

.....

۲ قسمتی از درس را که به گفت و گوی «حاکم و پسر» مربوط است، بنویسید.

.....
.....
.....
.....
.....

۳ با توجه به معنای جمله‌ها، کلمه‌ی مناسب را انتخاب کنید.

وقتی که جوجه‌ها از تخم بیرون می‌آیند، پدر و مادر به آنها می‌دهند. (قضا - غذا)

دانش‌آموزان در مدرسه مشغول ورزش بودند. (حیات - حیات)

پایه و همه‌ی گفت‌وگوها، توانایی علمی دانش‌آموزان است. (اثاث - اساس)

۱ در جدول زیر، کلمه‌های درس آمده است. پنج کلمه از آنها را پیدا کنید و با هریک جمله‌ای بسازید.

پ	ت	س	ا	و	خ
چ	ت	م	س	ف	ر
ط	س	ک	ی	ه	ج
و	ط	م	ا	م	ا
ر	ر	ت	ب	ص	د
ن	ف	ر	ز	ن	ه

.....

.....

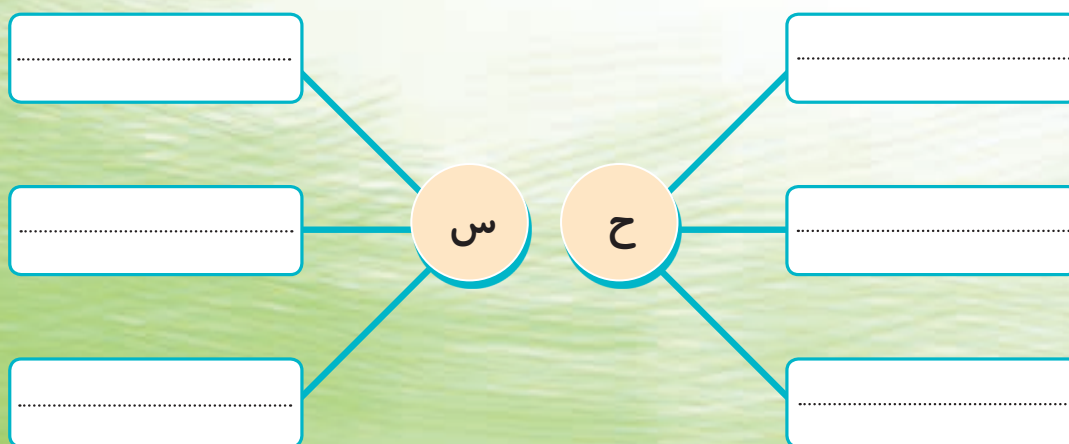
.....

.....

.....

.....

۲ با توجه به متن برای هریک از حروف داخل شکل، کلمه بنویسید.

۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

به نام خداوند جان آفرین حکیم سخن در زبان آفرین

به نام خداوند جان آفرین حکیم سخن در زبان آفرین

۲ خانه‌های جدول را به دلخواه با کلماتی از متن درس، پر کنید.

کلمه‌ی سوم	کلمه‌ی دوم	کلمه‌ی اوّل	
			ردیف اوّل
			ردیف دوم
			ردیف سوم

۳ حالا با کلمات هر ردیف یک جمله بسازید؛ به طوری که هر سه کلمه در آن جمله به کار رفته باشد.

	جمله‌ی اوّل:
	جمله‌ی دوم:
	جمله‌ی سوم:

۱ دو متن زیر را با دقت بخوانید. متن کدام یک از کتاب‌های درسی شما شبیه متن (الف) است؟ متن کدام یک از کتاب‌های درسی شما شبیه متن (ب) است؟

الف) خانه‌های نواحی بیابانی ویژگی‌هایی دارند تا خیلی گرم نباشند. دیوارهای این خانه‌ها ضخیم ساخته می‌شوند تا گرما از بیرون وارد نشود. اگر دیوار خانه‌ای کلفت نباشد، خیلی زود با نور خورشید گرم می‌شود و گرما اندک اندک به درون خانه وارد می‌شود. سقف‌های گنبدی شکل خانه‌ها هم باعث می‌شود که گرمای خورشید به پشت بام‌ها نفوذ نکند و از طریق بادگیرهایی که در سقف وجود دارد، هوای خنک همراه با باد به درون خانه وارد شود.

ب) گنجشک و کبوتری با هم دوست شدند. تابستان بود و هوا گرم. کبوتر، کمی می‌پرید و کمی دانه جمع می‌کرد تا در زمستان، بی‌آذوقه نماند. اما گنجشک همه‌اش به فکر بازی و آواز خواندن بود و هرچه کبوتر به او می‌گفت که به فکر زمستانت هم باش، فایده‌ای نداشت. تابستان و پاییز رفت. زمستان آمد. سرما و برف همه جا را گرفت. گنجشک که چیزی برای خوردن نداشت به سراغ کبوتر رفت و از او کمک خواست. کبوتر گفت: «جیک جیک مستونت بود، فکر زمستونت نبود؟»

۲ تفاوت‌های متن (الف) و (ب) را در جدول زیر بنویسید.

متن (الف)	متن (ب)
.....
.....
.....

متن‌هایی مانند نمونه‌ی (الف) را **متن علمی** و متن‌هایی مانند نمونه‌ی (ب) را **متن ادبی** می‌گویند.

قصه‌ای را که در این درس خوانده یا شنیده‌اید، بنویسید.

موضوع:

A large rectangular writing area with a light blue border. The top-left corner has a small tab labeled 'موضوع:'. The writing area is filled with horizontal dotted lines for text entry. On the left and right sides, there are vertical decorative borders featuring colorful flowers and leaves.

توجه:

- با جمله‌ها و عبارات‌های مناسب، نوشته‌ی خود را آغاز کنید.
- نشانه‌های نگارشی را در نوشته‌ی خود به کار بگیرید.
- در نوشتن کلمه‌ها دقت کنید (اندازه، فاصله، اتصال و شکل حروف).
- نوشته‌ی خود را بخوانید و پاک‌نویس کنید.

ارزش علم

۱ جدول زیر را مانند نمونه، کامل کنید.

مشغول	غرق	نمونه: حرکت
-	غ	ح
--	--	حر
---	---	حرک
----		حرکت

۲ در هر ردیف با توجه به متن درس، کلمه‌ی خواسته شده را پیدا کنید.

- ۱ کلمه‌ی سه حرفی که حرف وسط آن (ص) باشد.
- ۲ کلمه‌ی چهار حرفی که حرف اول آن (ح) باشد.
- ۳ کلمه‌ی پنج حرفی که نشانه‌ی (ا) دو بار در آن به کار رفته باشد.
- ۴ کلمه‌ی شش حرفی که حرف آخر آن صدای (ه) باشد.

۳ فرض کنید، مشغول صحبت با دوستان هستید. برای گفتن هر یک از مطالب زیر از چه جمله‌ای استفاده می‌کنید؟

وقتی می‌خواهید روز تولدش را بدانید.

وقتی می‌خواهید درباره‌ی زیبایی گل‌دان روی میز، مطلبی بگویید.

وقتی می‌خواهید به او بگویید پیراهنتان چه رنگی است.

وقتی از او می‌خواهید برایتان آب بیاورد.

۱ با توجه به متن درس، جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

روزی کشتی گرفتار شد. موج‌های دریا یکی از دیگری از راه می‌رسیدند و خود را به کشتی می‌کوبیدند. ناخدا هرچه کرد، نتوانست کشتی را از میان نجات دهد و در میان امواج گرفتار شدند. حکیم از رفت و وقتی چشم باز کرد، خود را در دور افتاده دید.

۲ با حروف درهم ریخته‌ی زیر، هر تعداد که می‌توانید، کلمه‌ی معنی‌دار بسازید.

۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

توانا بود هر که دانا بود زدانش دل پیر برنا بود

توانا بود هر که دانا بود زدانش دل پیر برنا بود

۲ برای کلمه‌های داخل جدول، سؤال‌های مناسب بنویسید.

ن	ا	ب	د	ا	ب	ا
ن	ا	ف	و	ت	۲	
ش	ن	ا	د	۳		
ر	ه	ش	۴			
و	ت	۵				

	۱
	۲
	۳
	۴
	۵

داستان زیر را بخوانید و به سؤال‌های آن پاسخ دهید.

چند قورباغه از جنگلی عبور می‌کردند که ناگهان دو تا از آنها به داخل گودال عمیقی افتادند. بقیه‌ی قورباغه‌ها کنار گودال جمع شدند و هنگامی که دیدند گودال خیلی عمیق است به آن دو گفتند که دیگر چاره‌ای نیست؛ شما به زودی خواهید مرد. دو قورباغه این حرف‌ها را نشنیده گرفتند و با تمام توانشان کوشیدند که از گودال بیرون بپرند؛ اما قورباغه‌های دیگر، مدام به آنها می‌گفتند که دست از تلاش بردارند؛ چون نمی‌توانند از گودال بیرون بیایند و به زودی خواهند مرد. سرانجام یکی از دو قورباغه، تسلیم گفته‌های دیگر قورباغه‌ها شد و از تلاش دست برداشت. او به ته گودال پرت شد.

اما قورباغه‌ی دیگر با تمام توان برای بیرون آمدن از گودال تلاش می‌کرد. هر چه بقیه‌ی قورباغه‌ها فریاد می‌زدند که تلاش بیشتر فایده‌ای ندارد، او مصمم‌تر می‌شد تا اینکه عاقبت از گودال بیرون آمد. بقیه‌ی قورباغه‌ها از او پرسیدند: مگر تو حرف‌های ما را نمی‌شنیدی؟ در آن هنگام معلوم شد که قورباغه واقعاً ناشنواست. او در تمام مدت فکر می‌کرد که دیگران او را تشویق می‌کنند!

۱ چرا قورباغه‌ای که ناشنوا بود، موفق شد از گودال خارج شود؟

۲ این داستان دو پیام مهم داشت. به نظر شما آن دو پیام چه بود؟

۳ به نظر شما بهترین عنوان برای این داستان چیست؟ چرا؟

شعر «روباه و زاغ» را به صورت یک قصه بنویسید.

موضوع:

Blank writing area with horizontal lines and decorative floral borders on the sides.

توجه:

- با جمله‌ها و عبارتهای مناسب، نوشته‌ی خود را آغاز کنید.
- ترتیب رویدادهای قصه را رعایت کنید.
- نشانه‌های نگارشی را به کار بگیرید.
- یک بار دیگر نوشته‌ی خود را بخوانید و آن را پاک نویس کنید.

درس پنجم

رهایی از قفس

املا و واژه‌آموزی

بیت‌هایی را که کلمه‌های زیر در آنها به کار رفته است از متن درس پیدا کنید و بنویسید.

طوطیان، شادکام، ارمغان، خطّه

Handwriting practice area with four horizontal lines and decorative pencil icons on the sides.

۲ جدول زیر را با استفاده از کلمه‌های متن درس کامل کنید.

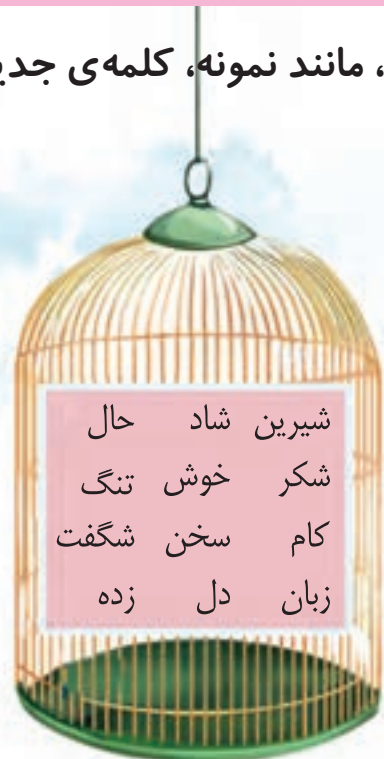
۳ با کلمه‌های زیر، متن را کامل کنید. توجه کنید که هر کلمه دو بار به کار می‌رود.

سالنامه، هفته‌نامه، قولنامه، کتابنامه

پدرم گفت: «دخترم، لای..... یک کاغذ است؛ آن را برایم بیاور.» وقتی به اتاق کار پدرم رفتم، روی میز کارش کودک و نوجوان را دیدم. خواندن مطالب این برایم بسیار جالب بود. پدرم همیشه آن را برای من می‌خرید. آن را برداشتم و با سرعت صفحاتش را ورق زدم و رسیدم به آخر مجله، شروع کردم به مرور کتاب‌هایی که فهرست آنها در آمده بود. ناگهان با صدای پدرم به خودم آمدم و تازه یادم افتاد دنبال یک کاغذ آمده بودم. کاغذ را از لای برداشتم. بالای کاغذ کلمه‌ی دیده می‌شد. کاغذ را به پدرم دادم و از او سؤال کردم: «..... یعنی چی؟» پدرم لبخندی زد و گفت: «آفرین دخترم، مثل همیشه چیزی را که نمی‌دانی، می‌پرسی. این کاغذ نوشته‌ای است که هنگام خرید خانه نوشتیم و یک نوع قول و قرار بین فروشنده و خریدار است.»

۱ با کنار هم گذاشتن کلمه‌های داخل کادر، مانند نمونه، کلمه‌ی جدید بسازید.

نمونه: **گران + بها = گران بها**

۲ کلمه‌های زیر را در جدول پیدا کنید و با مداد رنگی دور آنها خط بکشید.

بازرگان ، ثروتمند ، طوطی ، ارمغان ، حبس ، تعجب ، کنیز ، بازگو ، شروع ، باغ

ب	ط	و	ط	ی	ک	ب	ث
ا	ر	م	غ	ا	ن	ا	ر
ز	ظ	ت	ل	ح	ی	غ	و
ر	ژ	ع	ا	ب	ز	ش	ت
گ	ن	ج	م	س	ه	ر	م
ا	چ	ب	ا	ز	گ	و	ن
ن	ض	ص	ن	خ	پ	ع	د

۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

هر که نان از عمل خویش خورد منت حاتم طایی نبرد

هر که نان از عمل خویش خورد منت حاتم طایی نبرد

۲ درباره‌ی مثلی که در متن داستان «قدم یازدهم» بود، نقاشی بکشید یا بخشی از آن داستان را که به این مثل مربوط بود، نقاشی کنید.

با توجه به متن درس «**رهایی از قفس**» ترتیب رویدادهای زیر را شماره‌گذاری کنید.

- بازرگان به خانه‌ی خویش بازگشت.
- بازرگان با شرمندگی ماجرا را برایش تعریف کرد.
- بازرگان، طوطی را از پنجره‌ی خانه به باغ انداخت.
- طوطی درباره‌ی سوغاتی‌اش از بازرگان پرسید.
- بازرگان، پیام طوطی‌اش را به طوطیان هندوستان داد.
- طوطی‌اش درست مثل همان طوطی شروع به لرزیدن کرد و در قفس افتاد.
- طوطی که از بند آزاد شده بود، پرواز کرد و روی شاخه‌ی درخت نشست.
- با شنیدن حرف‌های بازرگان، یکی از طوطیان بر خود لرزید و از بالای درخت افتاد.

کتاب‌خوانی

یک کتاب داستان در کلاس بخوانید و رویدادهای آن را به ترتیب بنویسید.

نام داستان :

تصاویر زیر را با یکدیگر مقایسه کنید و پس از بیان شباهت‌ها و تفاوت‌ها، نتیجه را در یک بند بنویسید.

شباهت‌ها:

.....

.....

.....

تفاوت‌ها:

.....

.....

.....

جمع‌بندی:

.....

.....

.....

توجه:

- با دقت به جزئیات تصویرها نگاه کنید.
- شباهت‌ها و تفاوت‌ها را دسته‌بندی کنید.
- پس از مقایسه‌ی شباهت‌ها و تفاوت‌های تصویرها، نوشته را جمع‌بندی کنید.
- خوش خط و پاکیزه، بنویسید.